

DODL ÉS OBERHOLLENZER

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2005. június 7.*

A C-543/03. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberlandesgericht Innsbruck (Ausztria) a Bírósághoz 2003. december 29-én érkezett, 2003. december 16-i határozatával terjesztett elő az előtte

Christine Dodl,

Petra Oberhollenzer

és

a **Tiroler Gebietskrankenkasse**

* Az eljárás nyelve: német.

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, P. Jann, C. W. A. Timmermans és A. Rosas tanácselnökök,
C. Gulmann, J.-P. Puissechet, K. Schiemann (előadó) J. Makarczyk, P. Küris,
Juhász E., U. Løhmus, E. Levits és A. Ó Caoimh bírák,

főtanácsnok: L. A. Geelhoed,
hivatalvezető: K. Sztranc tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2004. december 14-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

— C. Dodl és P. Oberhollenzer képviseletében J. Hobmeier Rechtsanwalt,

— a Tiroler Gebietskrankenkasse képviseletében A. Bramböck, meghatalmazotti minőségben,

- a német kormány képviselőjében W.-D. Plessing és A. Tiemann, meghatalmazotti minőségben,

- az osztrák kormány képviselőjében H. Dossi, E. Kiedl és G. Hesse, meghatalmazotti minőségben, segítője: S. Holzmann Rechtsanwältin,

- a finn kormány képviselőjében A. Guimaraes-Purokoski, meghatalmazotti minőségben,

- az Európai Közösségek Bizottsága képviselőjében D. Martin, H. Kreppel és B. Martenczuk, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2005. február 24-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem a szociális biztonsági rendszerek összehangolása tárgyában hozott közösségi rendeletek értelmezésére, különösen a

2001. június 5-i, 1386/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL L 187., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 129. o.) módosított és naprakésszé tett, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet (HL L 149., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 35. o.) (a továbbiakban: az 1408/71 rendelet), és a 2002. február 27-i, 410/2002/EK bizottsági rendelettel (HL L 62., 17. o.) módosított és naprakésszé tett, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 1972. március 21-i 574/72/EGK tanácsi rendelet (HL L 74., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 83. o.), (a továbbiakban: az 574/72 rendelet) értelmezésére vonatkozik.

- 2 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére a Ch. Dodl és P. Oberhollenzer, valamint a Tiroler Gebietskrankenkasse közötti eljárásban került sor, amely amiatt indult, mert ez utóbbi megtagadta a felperesek részére a gyermekgondozási támogatás nyújtását.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

Az 1408/71 rendelet

- 3 Az 1408/71 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„E rendelet vonatkozik azokra a munkavállalókra vagy önálló vállalkozókra, akik egy vagy több tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartoznak vagy tartoztak, és akik a

tagállamok egyikének állampolgárai, [...] illetve családtagjaikra és túlélő hozzátartozóikra.”

4 A rendelet 4. cikkének (1) bekezdése szerint:

„E rendelet alkalmazandó a következő szociális biztonsági ágakat érintő valamennyi jogszabályra:

[...]

h) családi ellátások.”

5 Ugyanezen rendelet 13. cikke szerint:

„(1) [...] a rendelet hatálya alá tartozó személyekre csak egy tagállam jogszabályai alkalmazandóak. E jogszabályokat e cím rendelkezései szerint kell meghatározni.”

(2) [...]

a) egy tagállam területén alkalmazott személy e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, még abban az esetben is, ha egy másik tagállam területén rendelkezik lakóhellyel [...];

[...]”.

6 Az 1408/71 rendelet 73. cikke, amely azon munkavállalókra vagy önálló vállalkozókra vonatkozik, akiknek családtagjai az illetékes államtól eltérő tagállamban rendelkeznek lakóhellyel, előírja, hogy:

„Egy tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozó munkavállaló vagy önálló vállalkozó jogosult más tagállam területén lakóhellyel rendelkező családtagjai után az előbbi tagállam jogszabályai szerinti családi ellátásokra, mintha családtagjai ezen állam területén rendelkeznének lakóhellyel [...]”

7 A rendelet 76. cikkének (1) bekezdése, amely az illetékes állam jogszabályai és a családtagok lakóhelye szerinti tagállam jogszabályai alapján járó családi ellátásokra való jogosultságok halmozódására vonatkozó elsőbbségi szabályokat állapítja meg, a következőképpen rendelkezik:

„Ha ugyanazon időszak folyamán ugyanazon családtag után és valamely foglalkozás folytatásának indokával a családi ellátásokat a családtagok lakóhelye szerinti tagállam

jogszabályai írják elő, a másik tagállam jogszabályaival összhangban járó családi ellátásokra való jogosultságot, ha a 73. vagy 74. cikk ezt előírja, az első tagállam jogszabályaiban előírt összeg erejéig felfüggesztik.”

Az 574/72 rendelet

- 8 Az 574/72 rendelet 10. cikkének (1) bekezdése, amely a családi ellátásokra, illetve családi támogatásra való jogosultságok halmozódása esetén a munkavállalókra vagy önálló vállalkozókra alkalmazandó szabályokat határozza meg, úgy rendelkezik, hogy:

„a) Az egyik tagállam olyan jogszabályai szerint járó ellátásokra vagy családi támogatásokra való jogosultságot, amely jogszabályok szerint a fenti ellátásokra vagy támogatásra vonatkozó jogosultság megszerzésének nem feltétele a biztosítási, szolgálati vagy önálló vállalkozóként folytatott tevékenységi idő, a fenti ellátások összegéig felfüggesztik, ha ugyanarra az időszakra és ugyanarra a családtagra vonatkozóan az ellátások csak egy másik tagállam nemzeti jogszabályai értelmében, vagy a rendelet 73., 74., 77. vagy 78. cikkének alkalmazásában járnak.

b) Ha azonban a kereső tevékenységet az első tagállam területén folytatják:

- i. a kizárólag egy másik tagállam nemzeti jogszabályai vagy a rendelet 73. vagy 74. cikke szerint családi ellátásokra jogosult személynek vagy az ellátások

igénybevételére jogosult személynek járó ellátások esetén a kizárólag a fenti másik tagállam nemzeti jogszabályai vagy a fenti cikkek szerint járó családi ellátásokra való jogosultságot a családtag lakóhelye szerinti tagállam jogszabályaiban előírt családi ellátások összegéig felfüggesztik. A családtag lakóhelye szerinti tagállam által fizetett ellátások költségét e tagállam viseli;

ii. [...]”.

A nemzeti jog

Az osztrák jogszabályok

- 9 A családi kiadások fedezéséről szóló, 1967. október 24-i törvény (Familienlastenausgleichsgesetz, BGBl. I, 376/1967.) módosított, az alapügyben alkalmazandó változata (BGBl. I, 142/2000.) 2. cikkének (1) bekezdése szerint:

„Családi támogatásra azok a személyek jogosultak, akiknek lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye Ausztria területén van [...]”

- 10 A gyermekgondozási támogatásokról szóló, 2001. augusztus 8-i, 2002. január 1-jén hatályba lépett törvény (Kinderbetreuungsgeldgesetz, BGBl. I, 103/2001) 2. cikke szerint:

„(1) A szülő [...] gyermekgondozási támogatásra jogosult a gyermeke után, [...] amennyiben:

- 1) a családi kiadások fedezéséről szóló törvény alapján e gyermek után fennáll a családi támogatásra való jogosultság, vagy azt mindössze a hasonló külföldi ellátásra való jogosultság zárja ki,

- 2) a gyermek a szülő háztartásában él, és

- 3) a szülő figyelembe veendő havi összes jövedelme (8. cikk) az adott naptári évben nem haladja meg a 14 600,00 eurót.

[...]

(4) ugyanazon gyermek után nem részesülhet mindkét szülő egyidejűleg ugyanabban a gyermekgondozási támogatásban. [...]”.

A német jogszabályok

- 11 A gyermeknevelési támogatásról és szabadságról szóló, 2001. december 7-i törvény (Bundeserziehungsgeldgesetz, BGB1. 2001 I, 65.) 1. cikke értelmében:

„(1) Gyermeknevelési támogatást az a személy igényelhet, aki

1. németországi lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik,

2. közös háztartásban él olyan gyermekkel, akinek eltartására köteles,

3. a gyermeket maga gondozza és neveli, és

4. kereső tevékenységet nem, vagy nem teljes munkaidőben folytat.

[...]”.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 12 Az alapeljárás felperesei, Ch. Dodl és P. Oberhollenzer, Ausztriában dolgozó, azonban Németországban lakó osztrák állampolgárok. Férjükkel, illetve élettársukkal élnek együtt, akik mindketten német állampolgárok, és Németországban dolgoznak teljes munkaidőben.
- 13 Ch. Dodlnek 2002. április 21-én fia született, ezért munkaviszonya 2002. június 21-től 2002. október 7-ig szünetelt.
- 14 P. Oberhollenzer 2002. szeptember 10-én hozta világra a fiát, az ő munkaviszonya emiatt 2002. november 8-tól 2004. szeptember 9-ig szünetelt.
- 15 Ch. Dodl férje és P. Oberhollenzer élettársa Németországban az osztrák családi támogatáshoz hasonló, az apáknak járó családi támogatásban részesült, a

Bundeserziehungsgeldgesetz szerinti szövetségi gyermeknevelési támogatást viszont nem kapták, mivel teljes munkaidőben folytattak kereső tevékenységet.

- 16 Az alapeljárás felperesei által Németországban előterjesztett, szövetségi gyermeknevelési támogatás folyósítása iránti kérelmeket Ch. Dodl esetében az Amt für Versorgung und Familienförderung München I (Müncheni családsegítő és családtámogatási hivatal) 2003. május 13-i határozatával, P. Oberhollenzer esetében pedig az Amt für Versorgung und Familienförderung Augsburg (Augsburgi családsegítő és családtámogatási hivatal) 2002. november 14-i és 2003. április 22-i határozataival utasította el. A német hatóságok az elutasítást azzal indokolták, hogy a kérelmezett támogatás folyósítására szerintük az Osztrák Köztársaság illetékes. Ch. Dodl esetében ezenkívül a német jogban meghatározott jövedelmi határ túllépésére is hivatkoztak.
- 17 Az említett felperesek Ausztriában is megkíséreltek gyermekgondozási ellátást kapni.
- 18 Kérelmeiket a Tiroler Gebietskrankenkasse utasította el 2003. április 28-i és 2003. június 5-i határozataival az 1408/71 rendelet 73., 75. és 76. cikke alapján összefüggésben az 574/72 rendelet 10. cikke (1) bekezdésének b) pontjával.
- 19 E határozatok ellen az alapeljárás felperesei keresetet nyújtottak be a Landesgericht Innsbruckhoz (Innsbrucki tartományi bíróság), amelyben azt kérték, hogy a bíróság kötelezze a Tiroler Gebietskrankenkassét a törvényes mértékű gyermekgondozási

támogatás, valamint az az után járó törvényes kamatok folyósítására, Ch. Dodl számára 2002. július 1-jétől, P. Oberhollenzer számára pedig 2002. szeptember 30-tól kezdődően. A felperesek szerint a foglalkoztatási állam elvét kellett volna alkalmazni, amivel szemben a Tiroler Gebietskrankenkasse arra hivatkozott, hogy amennyiben két különböző foglalkoztatási tagállam van, elsődlegesen a lakóhely szerinti állam illetékes a családi támogatás nyújtására. Az Osztrák Köztársaság csak a német gyermeknevelési támogatás folyósítását követően lenne esetleg köteles a gyermekgondozási támogatást kiegészítő ellátás nyújtására.

- 20 A Landesgericht Innsbruck 2003. július 17-i és 2003. szeptember 17-i ítéleteivel elutasította Ch. Dodl, illetve P. Oberhollenzer kérelmét. A bíróság álláspontja az volt, hogy eltérő tagállamokban dolgozó szülők esetében elsődlegesen az az állam köteles a családi ellátások fizetésére, amelynek területén a gyermek állandó tartózkodási helye van, tehát a jelen esetben a Németországi Szövetségi Köztársaság. Az Osztrák Köztársaság csak a különbözet fizetésére köteles, abban az esetben, ha a német ellátás összege alacsonyabb, mint az osztráké.

- 21 Ezen ítéletek ellen a felperesek az Oberlandesgericht Innsbruckhoz (tartományi fellebbviteli bíróság) nyújtottak be fellebbezést. Fellebbezésük indokaként előadták, hogy a foglalkoztatási állam elvét kellene alkalmazni, mivel a gyermekgondozási támogatás rendeltetése bizonyos jövedelem biztosítása annak a szülőnek a részére, akinek kereső tevékenysége a gyermek gondozása miatt szünetel, és emiatt jövedelemkiesést szenved. Ch. Dodl és P. Oberhollenzer arra hivatkozik, hogy az alapeljárás tényállásának időszakában a munkaviszonyuk továbbra is fennállt, mindössze szünetelt a szülői szabadság időtartama alatt.

22 A Tiroler Gebietskrankenkasse vitatta ezen érvelés helytállóságát, és a kérelmek elutasítását kérte.

23 Az Oberlandesgericht Innsbruck, miután az eljárás lefolytatása és ítélethozatal céljából egyesítette a két ügyet, felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal végett az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a módosított 1408/71/EGK rendelet 73. cikkét a rendelet 13. cikkével összefüggésben [...], hogy az azokra a munkavállalókra is alkalmazandó, akiknek a munkaviszonya változatlanul fennáll, de nem keletkeztet munkavégzési, illetve bérfizetési kötelezettséget (fel van függesztve), illetve a nemzeti jog szerint nem keletkeztet társadalombiztosítási kötelezettséget?

2) Az első kérdésre adott igenlő válasz esetén:

Ilyen esetben a foglalkoztatás helye szerinti állam akkor is illetékes-e az ellátást nyújtására, ha a munkavállaló, és azon családtagjai, akik után olyan családi

ellátás járna, mint az osztrák gyermekgondozási támogatás, különösen a munkaviszony felfüggesztésének időtartama alatt nem a foglalkoztatási állam területén laktak?”

Az ügy érdeméről

Az első kérdésről

- 24 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy az alapeljárás felperesei a munkaviszonyuk felfüggesztése miatt, mialatt az osztrák jog szerint nem kötelesek társadalombiztosítási járulékot fizetni, elveszítették-e az 1408/71 rendelet értelmében vett munkavállalói minőségüket. A nemzeti bíróság kérdése különösen arra irányul, hogy egy ilyen felfüggesztés kihat-e az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének a) pontja, illetve ebből következően a 73. cikke alkalmazhatóságára.
- 25 A kérdést előterjesztő bíróság fő aggodalma, ami az első kérdés alapját képezi, az, hogy az alapeljárás felperesei eleshetnek minden szociális védelemtől a családi ellátások nyújtása terén, ha a felfüggesztés miatt a munkaviszonyuk nem minősül alkalmazotti viszonyoknak.

- 26 Az írásbeli észrevételeket előterjesztő valamennyi fél egyetért abban, hogy munkaviszonyuk ideiglenes felfüggesztése ellenére az említett felperesek munkavállalónak minősülnek az 1408/71 rendelet 1. cikkének a) pontjában található fogalom meghatározás értelmében.
- 27 Ezzel kapcsolatban utalni kell arra, hogy a „munkavállaló” fogalma a közösségi jogban nem egységes, hanem az adott alkalmazási körtől függően változó (a C-85/96. sz. Martínez Sala ügyben 1998. május 12-én hozott ítélet 31. pontja [EBHT 1998., I-2691. o.]). A munkavállaló fogalom hatályát ezért az 1408/71 rendelet keretei között kell értelmezni.
- 28 Az 1408/71 rendelet a 2. cikkének (1) bekezdése szerint azokra a munkavállalókra vagy önálló vállalkozókra és azok családtagjaira vonatkozik, akik egy vagy több tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartoznak vagy tartoztak.
- 29 A „munkavállaló” és „önálló vállalkozó” fogalmát az 1408/71 rendelet 1. cikkének a) pontja határozza meg. Ezek a fogalmak magukban foglalnak minden olyan személyt, aki az 1. cikk a) pontjában említett szociális biztonsági rendszerek valamelyikében, az ott meghatározott kockázattal szemben és feltételek szerint biztosított (lásd a C-2/89. sz. Kits van Heijningen ügyben 1990. május 3-án hozott ítélet [EBHT 1990., I-1755. o.] 9. pontját és a C-275/96. sz. Kuusijärvi-ügyben 1998. június 11-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-3419. o.] 20. pontját).

- 30 Ebből következően egy személy akkor minősül az 1408/71 rendelet értelmében vett munkavállalónak, ha biztosítva van akár egyetlen kockázat ellen is, egy, az 1408/71 rendelet 1. cikkének a) pontjában említett általános vagy külön szociális biztonsági rendszerben akár kötelezően, akár szabadon választható biztosítás keretében, a munkaviszony meglététől függetlenül (a fent hivatkozott Martínez Sala-ítélet 36. pontja és a Kuusijärvi-ítélet 21. pontja).
- 31 Így a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint, amint azt a főtanácsnok az indítványa 12. pontjában kifejtette, nem a munkaviszony megléte a meghatározó abból a szempontból, hogy egy személy továbbra is az 1408/71 rendelet hatálya alá tartozik-e, hanem az a tény, hogy biztosítva van a kockázatok ellen a fenti rendelet 1. cikkének a) pontjában említett valamely szociális biztonsági rendszerben. Ebből következik, hogy a munkaviszony alapján fennálló fő kötelezettségek egy bizonyos időszakra történő puszta felfüggesztése nem fosztja meg a dolgozót az 1408/71 rendelet 73. cikke értelmében vett munkavállalói minőségétől.
- 32 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az alapeljárás felperesei az osztrák jog szerint a szülői szabadság ideje alatt nem részesülnek (betegségbiztosítást, baleset- és nyugdíjbiztosítást magában foglaló) teljes körű kötelező biztosításban, mint a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalók. A nemzeti bíróság által előadottak szerint a biztosítási kötelezettség megszűnését követően a felperesek kizárólag a betegségbiztosítás keretében, és csak bizonyos feltételek teljesülése esetén jogosultak ellátásra. A nemzeti bíróság ezért abból indul ki, hogy az alapeljárás felperesei bizonyos feltételekkel jogosultak lehetnek a betegségbiztosítási ellátásokra.

- 33 Mindazonáltal a nemzeti bíróságnak kell lefolytatnia a szükséges vizsgálatokat annak eldöntése érdekében, hogy abban az időszakban, amelyre vonatkozóan a kérdéses támogatást kérelmezték, az alapeljárás felperesei biztosítottak voltak-e az osztrák szociális biztonsági rendszer valamelyik ágában, és ennek következtében az 1408/71 rendelet értelmében vett munkavállaló fogalom hatálya alá tartoztak-e.
- 34 Az első kérdésre ezért az a válasz, hogy az a személy rendelkezik az 1408/71 rendelet értelmében vett „munkavállalói” minőséggel, aki biztosítva van akár egyetlen kockázat ellen is, akár kötelezően, akár szabadon választható biztosítás keretében, az e rendelet 1. cikkének a) pontjában említett általános vagy külön szociális biztonsági rendszerben, függetlenül attól, hogy munkaviszonyban áll-e. A nemzeti bíróságnak kell lefolytatnia a szükséges vizsgálatokat annak eldöntése érdekében, hogy abban az időszakban, amelyre vonatkozóan a kérdéses ellátást kérelmezték, az alapeljárás felperesei biztosítottak voltak-e az osztrák szociális biztonsági rendszer valamelyik ágában, és ennek következtében az e rendelet 1. cikkének a) pontja értelmében vett munkavállaló fogalom hatálya alá tartoztak-e.

A második kérdésről

- 35 A kérdést előterjesztő bíróság, azt feltételezve, hogy az alapeljárás felperesei az 1408/71 rendelet személyi hatálya alá tartoznak, második kérdésével arra keresi a választ, hogy elsődlegesen mely tagállam illetékes a kérdéses családi ellátás nyújtására. Ennek megválaszolásához szükséges, hogy a Bíróság véleményt nyilvánítson azzal kapcsolatban, hogy az ellátások halmozódását tiltó rendelkezések, azaz az 1408/71 rendelet 76. cikke és az 574/72 rendelet 10. cikke olyan esetekben, mint amilyen az alapügy is, relevánsak és alkalmazhatók-e.

A Bíróság elé terjesztett észrevételek

- 36 A Bíróság elé terjesztett észrevételek az 1408/71 rendelet és az 574/72 rendelet értelmezésével, valamint az ellátások nyújtására illetékes tagállam meghatározásával kapcsolatosan térnek el egymástól.
- 37 A Tiroler Gebietskrankenkasse arra hivatkozik, hogy mivel mindkét szülő kereső tevékenységet folytat, egyikük Németországban, a másik pedig Ausztriában, abból kell kiindulni, hogy két különböző foglalkoztatási állam van. Az ellátások ebből következő halmozódása esetére az 1408/71 rendelet 76. cikke adja a megoldást, amely szerint elsődlegesen a lakóhelye szerinti tagállam illetékes a családi ellátások nyújtására, a másik tagállam ezen kötelezettsége csak kiegészítő jellegű.
- 38 Az osztrák kormány szintén e megoldás pártján áll, azonban rámutat, hogy a családi ellátásokkal kapcsolatos, a C-245/94. és C-312/94. sz., Hoever és Zachow ügyben 1996. október 10-én hozott ítéletében (EBHT 1996., I-4895. o.) a Bíróság kifejtette, annak eldöntése, hogy az ellátások igénybevételére melyik családtag jogosult, nem lehet a nemzeti szabályozás függvénye, sokkal inkább a családra mint egészre kell tekintettel lenni.
- 39 A német kormány két érvet hoz fel az ellenkező nézet alátámasztására. Először is arra hivatkozik, hogy az osztrák kormány által hivatkozott és a Bíróság által a Hoever és Zachow ítéletben megfogalmazott, fent említett elv az ezen ügy alapjául szolgáló különleges helyzetre tekintettel itt nem releváns. A Bíróság által az említett ügyben

alkalmazott megközelítési módot szerinte olyan esetekre kellene fenntartani, amikor az érintettek egyébként semmiféle jogosultsággal nem rendelkeznek a foglalkoztatási államban.

- 40 Másodsorban, a német kormány álláspontja szerint az 1408/71 rendelet 76. cikkének és az 574/72 rendelet 10. cikkének az ellátások halmozódását tiltó rendelkezései a jelen esetben nem alkalmazhatók, mivel nem ugyanazon gyermek után egyidejűleg járó családi ellátásokra való jogosultságról van szó. Az alapeljárásokban szereplő eredeti helyzetben a másik szülő esetében nincs ilyen jogosultság, mert az apák nem feleltek meg az ellátások német jog szerinti feltételeinek.
- 41 A német kormány ezért arra a következtetésre jut, hogy az 1408/71 rendelet 73. cikke alapján egyedül a foglalkoztatási állam, jelen esetben az Osztrák Köztársaság illetékes a családi ellátás nyújtására, még akkor is, ha az ellátásokban részesülő személy és családja nem ott lakik.
- 42 Az Európai Közösségek Bizottsága írásbeli nyilatkozatában támogatta ezt az álláspontot. Hangsúlyozza, hogy mivel a foglalkoztatási állam elve az 1408/71 rendelet és az 574/72 rendelet alapelvét képezi, csak azokban az esetekben kell más megoldáshoz folyamodni, ha ennek az elvnek az alkalmazása elfogadhatatlan következményekhez – különösen a családi ellátásokra való jogosultság elvesztéséhez – vezetne.
- 43 A Bizottság azonban a tárgyaláson a lakóhely szerinti tagállam elsődleges illetékessége javára megváltoztatta az álláspontját, és arra kérte a Bíróságot, hogy vegye figyelembe az alapeljárás felperesei családi helyzetét. A Bizottság szerint ebből

adódóan az alapügyben irányadó rendelkezés az 574/72 rendelet 10. cikke (1) bekezdésének b) pontja, amely felfüggeszti az 1408/71 rendelet 73. cikke szerinti jogosultságot abban az esetben, ha a munkavállaló házastársa a lakóhely szerinti tagállamban kereső tevékenységet folytat. A Bizottság szerint ez a megoldás teljességgel összhangban van a C-119/91. sz. McMEnamin-ügyben 1992. december 9-én hozott ítélettel (EBHT 1992., I-6393. o.), amely a jelen ügyben közvetlenül releváns.

A Bíróság álláspontja

- 44 Az 1408/71 rendelet és az 574/72 rendelet értelmezési problémájának megoldása érdekében, amely a alapügyben szereplő negatív illetékességi összeütközés alapját képezi, és annak érdekében, hogy a kérdést előterjesztő bíróság hasznos választ kapjon, a második kérdés megválaszolásának keretében tisztázni kell az 1408/71 rendelet 73. cikkének hatályát, és meg kell vizsgálni az 1408/71 rendelet és az 574/72 rendelet ellátások halmozódását tiltó rendelkezéseihez való viszonyát, valamint meg kell határozni, hogy ezek közül a rendelkezések közül melyik alkalmazandó a jelen ügyben.
- 45 A 73. cikk szövegéből következik, hogy ez kifejezetten arra az esetre vonatkozik, amikor a munkavállaló családtagjai más tagállam területén rendelkeznek lakóhellyel, mint az illetékes állam, és úgy biztosítja az utóbbi tagállam jogszabályai szerinti családi ellátásokra való jogosultságot, mintha a munkavállaló családtagjai ezen állam területén laktának.
- 46 Ez a rendelkezés különösen azt kívánja megakadályozni, hogy egy tagállam attól tehesse függővé a családi ellátások nyújtását, vagy azok összegét, hogy a

munkavállaló családtagjai az ellátást nyújtó tagállam területén laknak-e, és így visszatartsa a közösségi munkavállalót attól, hogy éljen a szabad mozgás jogával (lásd többek közt a fent hivatkozott Hoever és Zachow ítélet 34. pontját és a C-333/00. sz. Maaheimo-ügyben 2002. november 7-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-10087.] 34. pontját).

- 47 Az 1408/71 rendelet 73. cikke és azzal összefüggésben az ugyanezen rendelet 13. cikke (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott szabály értelmében, egy tagállam területén alkalmazott személy e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, abban az esetben is, ha egy másik tagállam területén lakik. Ezt a szabályozást – amely az 1408/71 rendelet céljának megfelelően azt hivatott biztosítani, hogy a tagállamok minden, a Közösségen belül mozgó állampolgára egyenlő bánásmódban részesüljön az egyes tagállamok belső jogszabályai szerint, és élvezhesse a szociális biztonsági ellátásokat, függetlenül attól, hogy hol dolgozik vagy hol lakik – egyformán kell értelmezni valamennyi tagállamban, bármilyen legyen is a családi ellátásokra való jogosultság megszerzésére vonatkozó nemzeti szabályozás (a 104/80. sz. Beeck-ügyben 1981. február 19-én hozott ítélet [EBHT 1981., 503. o.] 7. pontja).
- 48 Meg kell állapítani tehát, hogy az alapeljárás felperesei, akik családtagjaikkal együtt a foglalkoztatási államtól eltérő tagállamban laknak, az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének a) pontja és azzal összefüggésben a 73. cikke értelmében a közösségi jog erejénél fogva ez utóbbi tagállamban jogosultságot szereznek a családi támogatásokra.
- 49 Szem előtt kell tartani azonban, hogy az említett 73. cikk egy általános, de nem abszolút szabályt tartalmaz. Az alapeljárás felperesei mint munkavállalók számára az 1408/71 rendelet 13. és 73. cikkéből fakadó jogosultság szembeállítandó az 1408/71 és az 574/72 rendeletnek az ellátások halmozódását tiltó rendelkezéseivel, amint felmerül a lakóhely szerinti állam joga, illetve a foglalkoztatási állam joga szerinti jogosultságok halmozódásának veszélye.

- 50 Úgy tűnik, hogy itt erről van szó. A nemzeti bíróság által előadottak szerint az alapeljárás felperesei esetében a gyermekek megszületésével mind Németországban, mind Ausztriában megnyílik a családi támogatásra való jogosultság. Ausztriában a gyermek anyja, mint ebben a tagállamban foglalkoztatott munkavállaló, az 1408/71 rendelet 73. cikke alapján gyermekgondozási támogatásra válik jogosulttá. Németországban a nemzeti jogszabályok értelmében az egyik szülő gyermeknevelési támogatásra jogosult, mivel a gyermekével együtt ott lakik.
- 51 Egy olyan helyzet, mint amellyel az alapeljárásban találkozunk, azt eredményezheti, hogy a családi kiadások fedezésére több ellátás is rendelkezésre áll, ennek következtében azt az ellátások halmozódását tiltó rendelkezéseknek, tehát az 1408/71 rendelet 76. cikkének és az 574/72 rendelet 10. cikkének fényében kell megítélni.
- 52 Meg kell vizsgálni, hogy az említett rendelkezések mely esetekre vonatkoznak.
- 53 Az 1408/71 rendelet 76. cikkének szövegéből következik, hogy e rendelkezés egyrészt a rendelet 73. cikke szerinti, másrészt a családtagok lakóhelye szerinti állam jogszabályai szerinti, a kereső tevékenység gyakorlására tekintettel járó családi ellátásokra való jogosultságok halmozódását hivatott szabályozni. Az bizonyos, hogy a 76. cikk a jelen esetben nem releváns, mivel a német jog szerint a családi ellátásokra való jogosultság csak akkor nyílik meg, ha az érintett Németországban lakik, és nem folytat, vagy nem teljes munkaidőben folytat kereső tevékenységet.
- 54 Az 574/72 rendelet 10. cikke ezzel szemben akkor alkalmazandó, ha az 1408/71 rendelet 73. cikke szerinti jogosultság, illetve a lakóhely szerinti állam joga alapján

járó, kereső tevékenység gyakorlásához nem kötött, családi ellátásokra való jogosultság halmozódásának veszélye áll fenn.

55 Ebből következik, hogy a halmozódás megakadályozására a jelen ügyben alkalmazandó jogszabály az 574/72 rendelet 10. cikke. Ennek hatálya kiterjed arra az esetre is, amikor csak az egyik szülő folytat kereső tevékenységet, és arra az esetre is, amikor mind a kettő.

56 Ugyanezen rendelet 10. cikke (1) bekezdésének a) pontja többek között előírja, hogy ha a gyermek állandó lakóhelye szerinti államban a családi ellátások nyújtásának nem feltétele a biztosítási vagy szolgálati idő, a jogosultságot felfüggesztik, ha az ellátások az 1408/71 rendelet 73. cikke alapján járnak.

57 Az 574/72 rendelet 10. cikke (1) bekezdése b) pontjának i. alpontja azonban úgy rendelkezik, hogy ha a családi ellátásokra jogosult személy vagy az ellátások igénybevételére jogosult személy a gyermek állandó lakóhelye szerinti államban kereső tevékenységet folytat, a foglalkoztató államban az 1408/71 rendelet 73. cikke alapján fennálló, családi ellátásokra való jogosultság felfüggesztésre kerül.

58 A 24. és 25. pontban hivatkozott McMEnamin-ítéletben a Bíróság értelmezte a „családi ellátásra vagy támogatásra jogosult személy, vagy az ellátások igénybevé-

telére jogosult személy” fogalmát. Kifejtette, hogy e fogalmak úgy értendők, hogy azok a házastárson kívül arra a személyre is vonatkoznak, aki nem, vagy már nem házastársa az 1408/71 rendelet 73. cikke szerinti ellátásokban részesülő személynek, vagy erre a személyre magára is vonatkoznak, ha az ellátások egybeesésének az az oka, hogy ő is a lakóhely szerinti államban dolgozik. A törvényalkotó jónak látta ezt a személyi kört nem taxatív felsorolással, hanem annak a közös tulajdonságnak az alapján meghatározni, hogy a lakóhely szerinti tagállamban részesülnek családi ellátásban.

59 Ezt követően a Bíróság kimondta, hogy ha a gyermekekről gondoskodó személy, különösen az 1408/71 rendelet 73. cikke alapján az ellátásokban részesülő személy házastársa kereső tevékenységet folytat a gyermekek lakóhelye szerinti államban, ez felfüggeszti az 1408/71 rendelet 73. cikkében meghatározott támogatásokra való jogosultságot az 574/72 rendelet 10. cikke értelmében a lakóhely szerinti tagállam által ténylegesen fizetett azonos típusú támogatások összege erejéig, mégpedig attól függetlenül, hogy az említett állam jogszabályai kit határoznak meg a családi támogatások közvetlen kedvezményezettjeként (a fent hivatkozott McMenamin-ítélet 27. pontja).

60 Az 574/72 rendelet 10. cikke (1) bekezdése b) pontja i. alpontjának ilyen értelmezése közvetlenül alkalmazható olyan esetekre, mint amellyel az alapeljárásban találkozunk, mivel Ch. Dodl férje és P. Oberhollenzer élettársa kereső tevékenységet folytatnak a lakóhely szerinti tagállamban. Ezért a lakóhely szerinti állam, jelen esetben a Németországi Szövetségi Köztársaság köteles a szóban forgó családi ellátások nyújtására.

61 Hozzá kell tenni, hogy az a körülmény, hogy az apák teljes munkaidőben folytatott kereső tevékenységük miatt nem felelnek meg a jogosultság német jog szerinti

feltételeinek, a német kormány véleményével ellentétben az 574/72 rendelet 10. cikk (1) bekezdése b) pontja i. alpontjának alkalmazása szempontjából irreleváns.

- 62 E cikk alkalmazása és a sorrendnek a lakóhely szerinti tagállam illetékessége javára történő megfordulása szempontjából nem követelmény, hogy a kereső tevékenységet az a személy folytassa, aki a családi ellátásokra személy szerint jogosult. Elegendő az is, ha az egyik szülő, ez esetben az anya, jogosult a lakóhely szerinti állam által nyújtott támogatásokra.
- 63 Szem előtt kell tartani azonban, hogy Ch. Dodl esetében, ha ő, mint azt a nemzeti bíróság feltételezi, nem jogosult a német gyermeknevelési támogatásra, mivel a német jog szerinti jövedelmi határt meghaladták, és nem jogosult a házastársa sem, mert teljes munkaidőben folytat kereső tevékenységet, egyedül az 1408/71 rendelet 73. cikke alkalmazható, anélkül hogy az ugyanezen rendelet és az 574/72 rendelet halmozódást tiltó szabályait alkalmazni kellene.
- 64 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre ezért az a válasz, hogy ha valamely munkavállaló számára ugyanazon családtag után és ugyanazon időszakokra vonatkozóan a foglalkoztatás helye szerinti állam jogszabályai és a lakóhely szerinti állam jogszabályai is jogosultságot biztosítanak a családi ellátásokra, az ellátások fizetésére az 574/72 rendelet 10. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján fő szabály szerint a foglalkoztatás helye szerinti tagállam illetékes. Ha azonban a gyermekekről gondoskodó személy, különösen az említett munkavállaló

férje vagy élettársa, a lakóhely szerinti tagállamban folytat kereső tevékenységet, akkor az 574/72 rendelet 10. cikke (1) bekezdése b) pontjának i. alpontja szerinti ellátásokat ezen tagállamnak kell fizetnie, függetlenül attól, hogy ennek az államnak a jogszabályai kít határoznak meg ezen ellátások közvetlen kedvezményezettjeként. Ilyen esetben a foglalkoztatás helye szerinti tagállam felfüggeszti a családi ellátások fizetését a lakóhely szerinti tagállam jogszabályaiban előírt családi ellátások összege erejéig.

A költségekről

- 65 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, e bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

- 1) Valamely személy akkor minősül a 2001. június 5-i, 1386/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított és naprakésszé tett, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet értelmében vett „munkavállalónak”, ha biztosítva van akár egyetlen kockázat ellen is az 1408/71 rendelet 1. cikkének a) pontjában említett valamely általános vagy külön szociális biztonsági rendszerben akár kötelezően, akár szabadon választható biztosítás keretében, a munkaviszony meglététől függetlenül. A nemzeti

bíróságnak kell lefolytatnia a szükséges vizsgálatokat annak eldöntése érdekében, hogy abban az időszakban, amelyre vonatkozóan a gyermekgondozási ellátást kérelmezték, az alapeljárás felperesei biztosítottak voltak-e az osztrák szociális biztonsági rendszer valamelyik ágában, és ennek következtében az e rendelet 1. cikkének a) pontja értelmében vett munkavállaló fogalom hatálya alá tartoztak-e.

- 2) Ha valamely munkavállaló számára ugyanazon családtag után és ugyanazon időszakra vonatkozóan a foglalkoztatás helye szerinti állam jogszabályai és a lakóhely szerinti állam jogszabályai is jogosultságot biztosítanak a családi ellátásokra, az ellátások fizetésére a 2002. február 27-i 410/2002/EK rendelettel módosított és naprakésszé tett, az 1408/71/EGK rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 1972. március 21-i 574/72/EGK tanácsi rendelet 10. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján fő szabály szerint a foglalkoztatás helye szerinti tagállam illetékes.

Ha azonban a gyermekekről gondoskodó személy, különösen az említett munkavállaló férje vagy élettársa, a lakóhely szerinti tagállamban folytat kereső tevékenységet, akkor a 410/2002 rendelettel módosított 574/72 rendelet 10. cikke (1) bekezdése b) pontjának i. alpontja szerinti családi ellátásokat ennek a tagállamnak kell fizetnie, függetlenül attól, hogy ennek az államnak a jogszabályai kit határoznak meg ezen ellátások közvetlen kedvezményezettjeként. Ilyen esetben a foglalkoztatás helye szerinti tagállam felfüggeszti a családi ellátások fizetését a lakóhely szerinti tagállam jogszabályaiban előírt családi ellátások összege erejéig.

Aláírások